

CZU: 373.015.3:159.953.5

[https://doi.org/10.59295/sum9\(169\)2024_25](https://doi.org/10.59295/sum9(169)2024_25)

ROLUL CADRULUI DIDACTIC ÎN DEZVOLTAREA MOTIVAȚIEI PENTRU ÎNVĂȚARE

Oana-Mălina STOIAN, Tatiana REPIDA,

Universitatea de Stat din Moldova

Opțiunea de a trata această temă a rolului pe care îl are cadrul didactic în dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor din ciclul primar în cadrul articolului, rezidă din importanța modului în care este proiectată activitatea educațională, astfel încât elevul să fie atras de aceasta. Energia mobilizatoare este unică fiecărui elev, așa cum sunt și motivele învățării. De aceea rolul cadrului didactic este deosebit de important, întrucât de modul în care acesta creează situațiile de învățare, depinde (într-o oarecare măsură) și gradul de motivare a elevului.

Cuvinte-cheie: *învățare, motivație, cadru didactic, forme ale învățării, proiectare.*

THE ROLE OF THE TEACHING STAFF IN THE DEVELOPMENT OF MOTIVATION FOR LEARNING

The option to deal with this theme of the role of the teacher in developing the motivation for learning of primary school students within the article, resides in the importance of the way in which the educational activity is designed, so that the student is attracted to it. The motivating energy is unique to each student, as are the reasons for learning. That is why the role of the teaching staff is particularly important, since the degree of motivation of the student also depends (to some extent) on the way in which he creates the learning situations.

Keywords: *learning, motivation, professor, forms of learning, design.*

Introducere

Învățarea reprezintă acumularea unor cunoștințe prin intermediul cărora se produce o transformare sub diverse aspecte la nivel comportamental, cu efecte pozitive în perfecționarea noastră. Nu putem afirma faptul că această activitate se termină la un moment dat, întrucât ea este permanentă și se realizează sub impactul experiențelor dobândite.

În viziunea lui Golu [3], învățarea presupune modificarea unui sistem din starea inițială de neinstruire, caracterizată de lipsa de organizare și de experiență în rezolvarea problemelor, în starea finală de instruire, care facilitează realizarea unor obiective specifice de reglare. Prin intermediul *factorilor cognitivi* (stiluri de gândire, concepte, cunoștințe etc.), dar și al celor *afectivi, motivaționali, de voință*, reușim să dobândim prin învățare deprinderi și abilități care ne ajută în procesul devenirii noastre. Încă din primele zile de viață învățăm lucruri, luăm contact cu mediul, fiind influențați de acesta. De aceea copilul trebuie direcționat de mic către învățare, prin care să se asigure, pe lângă rolul de aflare a unor noi informații și acela de dobândire a unor capacități și deprinderi.

În acest sens, Cosmovici și Iacob [1] susțin necesitatea existenței a două etape de învățare:

- 1) o primă fază de învățare-rezolvare;
- 2) o a doua fază de consolidare.

În ceea ce privește modurile în care învățarea se poate produce, precizăm că aceasta poate fi una realizată nonformal, dar și formal, la nivelul școlii. Dacă ne raportăm la învățarea nonformală, aceasta depinde de factorii externi cu care ia contact copilul încă de la naștere (familie, mediul în care crește etc) și care are efecte pozitive sau negative în procesul de învățare. Să nu uităm însă și de învățarea modernă, electronică - *e-learning-ul*, care are un impact benefic asupra acumulării de cunoștințe, însă copilul trebuie învățat să realizeze o selecție a informațiilor existente în mediul virtual. De aceea, contextul familial și desigur cel educațional, trebuie să ofere copilului direcții pentru o învățare eficientă, astfel încât el să reușească singur să utilizeze informațiile care există în mod abundent, în scopul dezvoltării competențelor sale.

Proiectarea didactică – factor determinant în dezvoltarea motivației învățării

A fi motivat să învețe, înseamnă că elevul va depune toate eforturile necesare și își va canaliza întreg comportamentul către atingerea obiectivelor de învățare propuse. Fiind considerată una dintre prerechizitele notabile ale învățării [4], *motivația școlară are așadar rolul de a vectoriza comportamentul* [5, p.16] cu scopul de a fi îndeplinite finalitățile individuale ale elevului. Însă acesta trebuie să fie ajutat în mod organizat, în cadrul școlii, de către cadrul didactic, care trebuie să utilizeze cele mai potrivite metode prin care să asigure instruirea diferențiată a elevilor.

Modul în care se realizează activitatea de instruire realizată de cadrul didactic, reprezintă un factor al gradului de motivare a elevului. Dacă profesorul reușește să îi atragă pe elevi în procesul didactic, atunci aceștia vor fi mai implicați în activități, prin urmare vor avea performanțe școlare mai bune, ceea ce va determina o motivație ridicată. Este știut faptul că rezultatele slabe, sarcinile școlare pe care copilul nu reușește să le rezolve, determină frustrare și generează scăderea motivației pentru învățare. Prin urmare, profesorul trebuie să fie conștient de rolul său în dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor din clasele primare și să utilizeze acele metode prin care să determine o motivație școlară care să genereze îndeplinirea obiectivelor fiecărui elev.

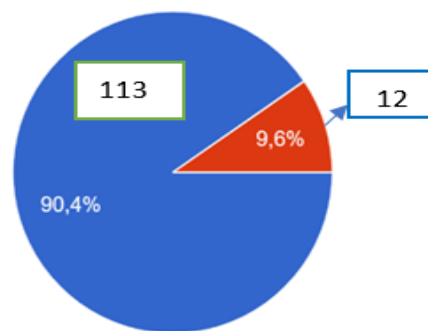
În vederea diagnosticării percepției cadrelor didactice cu privire la rolul lor în dezvoltarea motivației pentru învățare la elevii din ciclul primar, am aplicat un chestionar, realizat în platforma Google forms, care cuprinde un număr de 4 întrebări (*Rolul cadrului didactic în dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor din ciclul primar*). La chestionar au participat un număr de 125 de respondenți, profesori pentru învățământul primar/învățători atât din mediul rural, cât și din mediul urban, cu experiență la catedră cuprinsă între 1 an și peste 25 de ani. Evidențiem în reprezentările grafice de mai jos răspunsurile acestora:

Fig. 1. Rolul cadrului didactic în dezvoltarea motivației pentru învățare a elevilor.

1. Considerați că rolul Dvs. în dezvoltarea motivației pentru învățare la elevii din ciclul primar este:

125 răspunsuri

- foarte important
- important
- foarte puțin important
- nu reprezintă sarcina/datoria cadrului didactic

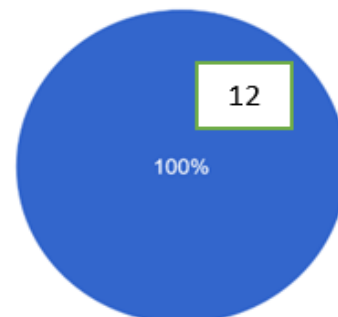
Observăm faptul că 90,4% dintre respondenți consideră că rolul lor în dezvoltarea motivației pentru învățare este foarte important, în timp ce un număr semnificativ, 12, că rolul lor este doar important.

Fig. 2. Importanța creativității cadrului didactic în proiectarea învățării.

2. Creativitatea cadrului didactic în proiectarea lecțiilor poate dezvolta motivația pentru învățare la elevii din ciclul primar?

125 răspunsuri

- da
- nu
- nu știu

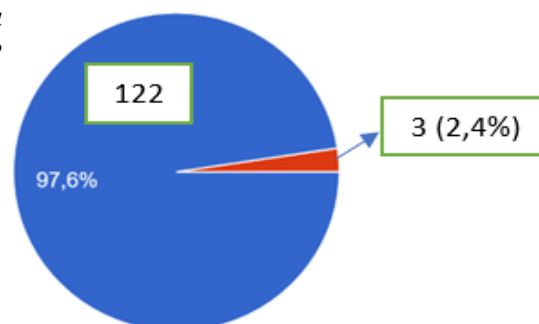
În cazul itemului nr. 2, toate cadrele didactice chestionate (100%) și-au exprimat acordul cu privire la faptul că profesorul, prin modul în care proiectează instruirea, determină dezvoltarea motivației pentru învățare.

Fig. 3. Motivația - cauză și efect a activității de învățare.

3. Sunteți de acord cu următoarea afirmație? Motivația reprezintă atât o cauză, cât și un efect al activității de învățare?

125 răspunsuri

- în mare măsură
- în mică măsură
- nu sunt de acord

În cazul itemului nr. 3, 122 de cadre didactice (97,6%) consideră că motivația reprezintă atât o cauză, cât și un efect al activității de învățare, în mare măsură, în timp ce 3 cadre (2,4%) sunt în mică măsură de acord cu afirmația dată.

Fig. 4. Definiții ale conceptului de motivație în viziunea cadrelor didactice.

4. Scrieți pe scurt la ce vă gândiți atunci când auziți termenul de motivație pentru învățare?

125 de răspunsuri

Motivația este implicare, cooperare, muncă și reușită
 Noi, ca si cadre didactice, ar trebui sa le aratam copiilor că se pot distra in timp ce învață.
 Motivatia este o cauză pentru care elevul învață sau nu învață
 Schimbare de atitudine de comportament față de educatie
 Învățarea satisface anumite interese de dezvoltare
 Orientarea și susținerea elevilor pentru a-și îndeplini scopurile alese
 Creșterea productivității în activitate
 Totalitatea motivelor care determină pe cineva sa efectueze o anumită acțiune sau să tindă spre anumite scopuri
 A găsi mijloacele potrivite pentru a-l determina să învețe din placere
 Plăcerea de a învăța

În cazul itemului nr.4, toate cadrele didactice intervievate (100%) au definit motivația pentru învățare ca fiind un set de acțiuni specifice orientate spre elev, în vederea creșterii performanței școlare.

Dacă analizăm răspunsurile cadrelor didactice chestionate, observăm faptul că acestea sunt conștiente de rolul pe care îl au în procesul de dezvoltare a motivației pentru învățare. Este important ca acestea să creeze contextul educațional/psihopedagogic potrivit, întrucât în acest fel se asigură înțelegerea succesului în învățare, ca o condiție esențială a dezvoltării motivației pentru învățare. Georgeta Pânișoară [7, p. 160] este de părere că prin intermediul definirii conținutului de învățat, organizarea acestuia și aplicarea unor strategii se va realiza eficientizarea învățării.

Prin urmare, cadrul didactic este responsabil de modul în care conduce activitatea de instruire către eficientizarea învățării de către elev. Aceasta presupune canalizarea eforturilor elevului determinate de o stare interioară de motivație către mobilizarea necesară asigurării receptivității conținuturilor. National Training Laboratory a evidențiat într-o piramidă a învățării faptul că indivizii învață mai mult dacă sunt conștienți și activi în acest proces. Astfel, învățăm 5% din ce ni se predă, 10% din ce citim, 20% din surse audiovizuale, 30% pe bază de demonstrație, 50% pe baza discuțiilor de grup, 75% din practică și experimentare, 90% învățându-i pe alții. De aceea, cadrul didactic trebuie să creeze elevilor premise cât mai variate și contexte educaționale care să stimuleze dorința de învățare a elevilor. Legat de acest aspect, Gagné precizează faptul că semnul învățării este constituit din acele *evenimente-stimul* care vor produce modificarea de comportament [2, p. 245], în timp

ce Hewett vorbește de o *motivație a realizării*. Așadar, motivația reprezintă cauza activității de învățare, deoarece aceasta reglează și orientează întregul comportament, precum și efectul acesteia.

Rolul formelor și stilurilor de învățare în dezvoltarea motivației școlare

În crearea activităților de predare-învățare-evaluare, profesorul trebuie să țină cont și de *formele învățării*. Literatura de specialitate distinge 5 forme ale învățării, în funcție de componentele psihice implicate: *învățare senzorială, învățare motorie, învățare discriminatorie, învățare verbală, învățare conceptuală*. În practica educațională nu există doar forme autentice, pure de învățare, ci mai degrabă ele se întrepătrund, ca urmare a diversilor factori (nevoile de învățare ale elevului, societatea, evoluția tehnologică, particularitățile obiectelor de studiu, politicile educaționale etc.). Un factor extrem de important considerăm că îl reprezintă *stilul de învățare* al fiecărui elev, care determină tipul acestuia de învățare (audiovizuală, verbală, logicomatematică, kinestezică). Așadar, pentru o învățare eficientă, profesorul trebuie să se raporteze la particularitățile elevilor și să își adapteze scenariul didactic la acestea. În lucrarea lui Nye, Konstantopoulos și Hedges din 2004 se arată faptul că elevii din ciclul primar ai căror profesori au un nivel de competență didactică mai mare sunt mai eficienți, iar elevii lor au un nivel mai ridicat la testele de citit/socotit cu variații între 0.33 și 0.46.

Sigur că nu putem generaliza sau crea un model general valabil, deoarece și cadrele didactice reprezintă tot produse culturale, sociale sau chiar ale societății care le-a creat [8, p. 141], ca și școala în ansamblul ei. Însă de modul în care acestea proiectează activitățile didactice depinde învățarea eficientă (în clasă) a elevului, factor esențial în dezvoltarea motivației școlare. Legat de proiectarea instruirii, Negreț-Dobridor [6] propune mai multe etape de gândire care să cuprindă, în ordine, următoarele etape:

- definirea *obiectivelor pedagogice într-o formă operațională*;
- stabilirea *resurselor învățării* (adică a conținutului științific al învățării și a capacităților de învățare), precum și a *restricțiilor* (condiții și obstacole externe învățării propriu-zise: timp, spațiu etc.);
- elaborarea *strategiilor didactice* pentru fiecare obiectiv operațional stabilit;
- construirea unui test de evaluare (formativă sau sumativă).

Concluzie

Motivația pentru învățare reprezintă rezultatul acțiunilor pe care le întreprinde elevul, în mod conștient, în vederea satisfacerii nevoii de a ști prin orientarea comportamentului său către performanța pe care acesta și-o dorește. În acest context, considerăm că activitatea educațională realizată de cadrul didactic, în mod creativ, va determina în cele din urmă succesul în învățare și prin urmare o dezvoltare a motivației interioare care să susțină acest proces. Acest lucru se poate realiza prin proiectarea activităților didactice care depinde în mare măsură de creativitatea profesorului, Creativitatea cadrului didactic în organizarea instruirii are efecte pozitive asupra modului în care copiii se raportează la activitatea de învățare și la sarcinile școlare. Prin intermediul unei proiectări care să pună accent pe elev, cadrele didactice vor reuși să îi atragă pe elevi în activitatea de instruire, fapt ce va determina dezvoltarea motivației pentru învățare.

Referințe:

1. Cosmovici, A, Iacob L. *Psihologie școlară*. Iași: Polirom, 1998.
2. Gagné, R. M. *Condițiile învățării*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1975.
3. Golu, M. *Fundamentele psihologiei*. București: Editura Fundației România de Mâine, 2004.
4. Mih, V. *Motivația în activitatea de învățare*. În: vol. *Psihologie educațională*, coord. Jurcău, N. Cluj-Napoca: Editura UT Press, 2000.
5. Muste, D. *Stimularea motivației învățării la elevi prin intermediul unui program educațional specific*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2020.
6. Negreț-Dobridor, I. *Didactica Nova sau Arta de a-I învăța pe toți (aproape) totul*. București: Aramis, 2005.
7. Pânișoară, G. *Psihologia învățării*. București: Polirom, 2019.
8. Pânișoară, I. O; Manolescu, M. *Pedagogia învățământului primar și preșcolar*, vol. 1. București: Polirom, 2019.

Date despre autori:

Oana-Mălina STOIAN, doctorand, Școala Doctorală Științe Umaniste și ale Educației, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: omnedelcu@yahoo.com

ORCID: 0009-0002-5646-1829

Tatiana REPIDA, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: tatianarepida22@gmail.com

ORCID: 0009-0005-6554-859X

Prezentat la 01.12.2023